

אחרים בישראל היו לעילא ולעילא. ניסתה לפלוש לפנינים מדיניים והתחילה להקשות קושיות על עמדת ישראל בשאלת השלום — גבולות, פליטים וכו' — לפי התורה שהלעיטוה. דומני כי הצלחתי לחשוף מעטה הציפיות והסילוף מעל ההסברה שקבלה בבירות השכנות.

לפנות ערב שיחה עם גדעון רפאל על עניינים שוטפים, בין השאר על מה שנעשה ומה שלא נעשה כלפי לבנון בעקבות ההחלטה על הקמת חוליה משותפת למשרדי החוץ והבטחון. הרמטכ"ל גורס שכירת קצין כלשהו שיהא מוכן לשמש דחליל של מנהיג על מנת שצה"ל יופיע כנענה לקריאתו "לשחרר" את לבנון הנוצרית מעול נוגשיה המוסלמים. זו תהיה, כמובן, הרפתקה מטורפת וטוב שהוקמה חוליה משותפת על מנת שנוכל באמצעותה למנוע הסתבכות מסוכנת. יש להטיל על החוליה תפקידי חקר וסקר ופעולות והירות במגמת עידודם של חוגים מרזניים שאינם מרכיבים ראש לחץ מוסלמי ומוכנים לחפש משען לעצמם בנו.

בערב שיחת סיום להתייעצות עם השגרירים. הוזמנו לא רק חברי החוג המצומצם אלא כל מנהלי המחלקות במשרד החוץ. היו גם טדי ואיסר שהשתתפו ממילא בכל הישיבות. היינו קרוב לצשרים איש. דיברתי למעלה משעה. הסברתי כלפי בעלי הביקורת על מועד ההתייעצות, כי אלמלא כינסתיה עכשיו היתה נדחית עד לאתר כנס העצרת, זאת אומרת עד ראשית 1956 משום רציפות ביקורי או נו וג'ונסטון במאי וביוני, כנס או"ם כסך-פרנציסקו בסוף יוני, מערכת הבחירות ביולי, חבלי הקמת הממשלה החדשה באבגוסט, בואכה פתיחת העצרת בניו-יורק בספטמבר והמשכה עד דצמבר. לא הוספתי כי אלמלא ההתייעצות עכשיו, ספק אם הייתי משתתף בה אילו נדחתה.

לאחר ניתוח המצב ומדיניות ארה"ב מזה ואנגליה מזה קבעתי החתירה לחוזה בטחון עם ארה"ב כמגמה מרכזית למדיניותנו. לא מן הנמנע להגיע לחוזה עם ארה"ב בלבד, מתוך הסכם בינה לבין אנגליה באשר לגבי חוזה תורכיה-עיראק, שאנגליה הצטרפה לו מבלי שתעשה זאת ארה"ב. לא ברור אם יש סיכויים להשיג יעד זה, אבל כל מאמץ כדאי. יתרונותיו — ערובת בטחון, חיוקנו כלפי ארצות ערב, סיוע לשלום, הרמת קרנו בעולם, עידוד להשקעת הון, בשורה ליהדות. כלפי הגוש הסובייטי וארצות אסיה יש להסביר החוזה כנובע אך ורק מדאגתנו לבטחון נוכח איבת הערבים וכמסקנה מועידת בנדונג. לא ראינו כי התקשרות יוגוסלביה בברית הבלקנית הזיקה לה כלפי בריה"מ. להיפך. לעומת זה אין יוגוסלביה יכולה לשמש מופת לנו בתמרוני עצמאותה משום הסכנה הערבית, הזיקה היהודית והכורח בעזרה כלכלית המבדילים אותנו ממנה. ואחרי הכל לה הרבה יותר דיוויזיות מאשר לנו. איננו דורשים חוזה בטחון אך ורק משום שנסקפת לנו סכנה מצד ארצות ערב משום איבתן הקיימת ועומדת. דרישתנו נובעת מסידוד המערכות שמחוללות במיבנה המזה"ת מדיניותן של מעצמות המערב. הוזה אומר, איננו משמיעים אועקה ואיננו מתחננים על הצלה, אלא רק קובעים את אחריות המעצמות ומניחים להן להסיק מסקנות להיענות או לחדול. לא חסד אנו מבקשים מהן אלא נשיאה באחריות לשינוי המצב נגדנו שחל ביוזמתן. התרפתי על שבויתוכ לא השתקפה בפי מחייבי החוזה דאגה למזימותיה של מדיניות ארה"ב כלפינו. כיוון שהעדר השלום במזה"ת מפריע לשלובו במערכת ההגנה ייתכן נסיון להשיג את השלום על ידי הטלת לחץ עלינו למען נוחת בענייני שטח ופליטים. הזהרתי מכל מחשבה על אפשרות

של החזרת רבבות אחדות גם כמחיר לשלום וקבעתי בעניין זה עמדה שלילית נחרצת. גם הזהרתי מדיבורים קלים על יישורי גבול שיבואו כאילו כצעד ביניים. תורת סלף היא להניח כי מצבו המשונה של גבול ירדן הוא הגורם להסתננות. כש"הלגיון" עושה את המוטל עליו אין הסתננות גם בהיות הגבול מפריד בין כפרים לאדמותיהם. לעומת זה אם יתשללו שלטונות ירדן או יתכחשו לתפקידם תשתולל הסתננות מזויינת גם בהיות הגבול כתיקונו. על כל פנים לא ייתכן יישור גבולות אלא אם כן ייקבעו סופית ולא תיתכן קביעה סופית של הגבול אלא במסגרת של ברית שלום. יישור גבולות אחר ייתכן רק כתיקון להסכמי ש"ן. המוכנים הערבים לק? כמה זמן יימשך המו"מ ומי יודע כמה יסתיימו? מכל הטעמים האלה מוטב להשקיע מאמצים לא בכירור אפשרויות של יישור גבולות כתנאי מוקדם לחוזה בטחון אלא בסילוקה הגמור של בעיה זו מעל סדר היום של המו"מ שלנו בעניין החוזה — מה גם שברור כי מאחורי הסיטמה של יישור גבולות מסתתרת מגמה לקרוע מאתנו הרבה יותר משיש נכונות לתת לנו. כיווני ההתקדמות המעשיים להשגת הפוגה במתיחות שבינינו לבין הארצות השכנות — כסלילת דרך לחוזה בטחון — הם פיצויים לפליטים תמורת חיסול ההסגר והחרם הלוחם, הסכם עם ג'ונסטון בענייני מים וייצוב השקט בגבולות. כל השלושה תלויים בעמדת הצד שכנגד.

בסוף דברי הקדשתי פרק לבעיית התגובות. התרסתי כנגד הקטרז הקל שהשמיעו שגרירים וחברים אחרים כנגד הקו הנקוט למעשה בידי הממשלה. טענתי כי אין כאן רק שאלה של הגיון מדיני צרוף ואסור לראות את הבעיה אך ורק באספקלריה של ענייני חוץ של המדינה. על הנציגים לתת דעתם על חייה הפנימיים של המדינה. יש כאן מושגים מורשיים שאין לעקרם בכוח השבוע בלבד. נפש העם, הנורע והצבא נתונה לנחשולי דכאן ולצרעורי שיזוי המשקל הגורמים למשכרים חמורים, אשר אי-התרתם כמורדם כרוכה בסכנה. תיארחי את צמיחת הרביזיוניזם בשנות העשרים והשלושים ואמרתי כי אין לשחרר את וייצמן ושיטתו מאחוריות לנגע זה. גם לצדו עמד ההגיון המדיני אך הוא חטא באי-הבנת נפש התנועה. נגע הפרישה עלול להתחדש גם במדינה אם ננסה למתוח את הרצועה יתר על המידה. תעלולי קיבוץ ביתר מזה ומעשה הנקם של בחורי עין חרוד ודגניה ב' מזה מעידים על הצפוי. גם מבחינה מעשית אין החשבון כה פשוט. ההנחה כי אפשר להעמיד תרים בפני תקריות על ידי אמצעי שמירה בלבד שטחית לחלוטין. לעומת זה עובדה היא כי [מיבצעין] קיביה נחליו הביאו את "הלגיון" לקו הראשון של שמירת הגבול ועל ידי כך נבלמה ההסתננות הרצחנית. קיביה היתה אסון מדיני ומוסרי מפני טבח הנשים הילדים, אבל יש להבחין בין מעשה התגובה הנמרץ כשלעצמו ובין אופיו האכזרי והמכוער במקרה זה, שלא היה כל כורח בו. פסקי דין של בתי משפט בירדן ומאמרים בעתונותה מעידים על הבנה שהשתררה שם כי מעשי רצח של כנופיות גורמים בסופם אסונות לכפרים שלווים ולכן יש לדאוגם כפשע לאומי הטעון עקירה. האחרי הכל מתנהל מאבק מר ועקשני, לפעמים נואש, עם יצר התגמול וכנגד כל מעשה שניתן לו אישור נאסרים ונמנעים כמה מעשים חמורים הרבה יותר. הבעתי תרעומת על שבדברי הביקורת והקובלנה לא היה כל הד לעובדה שצינתי כי במאמצים קשים ניצלנו מפורענויות הרת אסון למדינה. בסוף דברי ציינתי לחיוב את ביקורתו של טדי על מיעוט פעילותו של משה"ח בשדה ההסברה הפנימית בקרב האומה הן על חומר הבעיות שמתלבטת בהן מדיניות החוץ והן על ההישגים שהיא נזחלת. חשבתי כי בסיכום המפורט הזה סיימתי את פרשת הדיבורים הממושכת אך חברי לא